

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 16354/10

EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI / TÜRKİYE

Başkan,

Julia Laffranque,

Hâkimler,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 27 Ağustos 2019 tarihinde komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 19 Şubat 2010 tarihli başvuruyu ve davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvuran tarafından cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

Başvuran Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (“Eğitim-Sen”) merkezi Ankara’da bulunan bir sendikadır. Başvuran, Mahkeme önünde, Ankara Barosuna kayıtlı Avukat M.N. Eldem tarafından temsil edilmiştir.

Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Sinop Valiliği, 6 Ağustos 2004 tarihinde basın açıklamalarına ilişkin koşulları ve Sinop’ta basın açıklamalarının yapılabileceği halka açık yerleri belirleyen bir karar yayımlamıştır.

26 Ağustos 2004 tarihinde, Eğitim-Sen, İdare Mahkemesinde, ihtilafa konu valilik kararının icrasının ertelenmesi ve iptali istemiyle bir dava açmıştır.

Samsun İdare Mahkemesi, 4 Kasım 2004 tarihinde başvuranın tüm taleplerini reddetmiştir.

Danıştay, 5 Temmuz 2005 tarihinde İdare Mahkemesinin kararını usuli eksiklikler içerdiği gerekçesiyle bozmuştur.

Samsun İdare Mahkemesi 12 Mayıs 2006 tarihinde önceki kararı ile aynı yönde yeni bir karar vermiştir.

Danıştay, 12 Haziran 2009 tarihinde ihtilaf konusu valilik kararının 4 § c maddesini iptal ettikten sonra İdare Mahkemesinin kararını onamıştır. Bu karar, 27 Ağustos 2009 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

B. İlgili İç Hukuk Kuralları

Sinop Valiliği'nin 6 Ağustos 2004 tarihli kararıyla, bir yandan gösteri ve ifade özgürlüğü hakkını güvence altına alırken, diğer taraftan kamu güvenliğini de demokratik bir şekilde koruma altına almak amacıyla basın açıklamalarına ilişkin koşullar ve Sinop'ta basın açıklamalarının yapılabileceği halka açık yerler belirlenmiştir.

ŞİKÂyetLER

Başvuran, Sözleşme'nin 8. 10 ve 11. maddelerine dayanarak, ifade özgürlüğü ve toplanma özgürlüğünün ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Başvuran, Sözleşme'nin 8, 10 ve 11. maddelerini ileri sürerek, ifade özgürlüğü ve toplanma özgürlüğünün ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerini yalnızca Sözleşme'nin 11. maddesinin somut davaya ilişkin kısmı bağlamında inceleyecektir:

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir. (...)”

Hükümet, Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca, başvuranın mağdur statüsünün bulunmaması bakımından bir kabul edilemezlik itirazı öne sürmektedir. Hükümet, Mahkeme içtihadına atıfta bulunarak başvuranın ihtilaf konusu valilik kararının hükümlerinden kişisel olarak ve doğrudan etkilenmediğini savunmaktadır. Bu nedenle, Hükümet özellikle, başvuranın, bu kararın hükümlerine aykırı hareket ettiği için sendika sıfatıyla herhangi bir yaptırıma maruz bırakılmadığını veya bu doğrultudaki herhangi bir eyleminin engellenmediğini belirtmektedir.

Başvuran, Hükümet tarafından ileri sürülen itirazı kabul etmemekte ve iddialarını yinelemektedir.

Mahkemenin yerleşik içtihadına göre, Sözleşme, halk davası (*actio popularis*) kavramını tanımamakta olup; Mahkemenin görevi normalde ilgili kanunu ve uygulamayı soyut olarak incelemek değil, söz konusu hükümlerin, başvurana uygulanma veya başvuranın bu hükümlerden etkilenme şeklinin Sözleşme’yi ihlal edip etmediğini tespit etmektir. (bk. diğerleri arasında *N.C./İtalya* [BD], no. 24952/94, § 56, AİHM 2002- X, *Krone Verlag GmbH & Co. KG/Avusturya* (no. 4), no. 72331/01, § 26, 9 Kasım 2006, *Valentin Câmpeanu adına Centre de ressources juridiques/Romanya* [BD], no. 47848/08, § 101, AİHM 2014). Dolayısıyla, 34. madde uyarınca başvuruda bulunabilmek için, kişi ihtilaf konusu tedbir nedeniyle “doğrudan zarara uğradığını” kanıtlayabilmelidir. Bu kriterin, tüm yargılama boyunca sert, mekanik ve esnek olmayan bir şekilde uygulanması gerekmez de, Sözleşme’de öngörülen koruma mekanizmasının tetiklenmesi için karşılanmalıdır (*Roman Zakharov/Rusya* [BD], no. 47143/06, § 164, AİHM 2015).

Mahkeme, mevcut davada başvuranın sendika sıfatıyla, Sinop Valiliği tarafından 6 Ağustos 2004 tarihinde kabul edilen kararın iptalini talep ettiğini kaydetmiştir. Söz konusu karar ile bir yandan vatandaşların gösteri ve ifade özgürlüğü hakkını güvence altına alırken, diğer taraftan kamu güvenliğini de demokratik bir şekilde koruma altına almak amacıyla basın açıklamalarına ilişkin koşullar ve Sinop’ta basın açıklamalarının yapılabileceği halka açık yerler belirlenmiştir. Mahkeme, idare mahkemelerinin, başvuranın taleplerini ihtilafa konu Valilik kararı hükümleri ışığında inceledikten sonra, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiği gerekçesiyle söz konusu kararın 4 § c maddesini iptal ettiğini kaydetmiştir. Mahkemeler bunun dışındaki valilik kararı hükümlerini onaylamıştır.

Mahkeme taraflarca sunulan ve dava dosyasında bulunan bilgilerin, yetkili ulusal makamların, ihtilafa konu Valilik kararına dayanarak, bir gösteri veya Sinop'taki başka bir olay nedeniyle başvurana sendika sıfatıyla herhangi bir ceza uygulamadığını ortaya koyduğunu kaydetmektedir. Mahkeme, başvuranın gösteri yapma özgürlüğü hakkına herhangi bir müdahale olmadığı sonucuna varmıştır (*Özbent ve diğerleri/Türkiye*, no. 56395/08 ve 58241/08, § 38, 9 Haziran 2015, *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası* ve diğerleri/Türkiye, no. 20347/07, § 87, 5 Temmuz 2016, *Mutluay ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)/Türkiye* (k.k.) [Komite], no. 81688/12, 20 Kasım 2018).

Mahkeme, başvuranın genel olarak, Sözleşme'nin 11. maddesi uyarınca Sinop'ta demokratik bir toplumda barışçıl toplanma hakkını düzenleyen 4 Ağustos 2004 tarihli Valilik kararının kabulünden şikâyetçi olduğunu kaydetmiştir. Mahkemenin incelediği diğer başvurulardan farklı olarak (Adana Valiliği kararında izin verilmeyen bir yerde düzenlenen bir gösteriye katılan başvurana para cezası verilmesine ilişkin *Akarsubaşı/Türkiye*, no. 70396/11, §§ 10, 26, 45 ve 46, 21 Temmuz 2015), başvuranın gösteri özgürlüğünü kullanması bağlamında, 6 Ağustos 2004 tarihli Valilik kararına aykırı bir eylemde bulunduğu için kendisine uygulanan herhangi bir yaptırım nedeniyle ortaya çıkan kişisel ve doğrudan bir etki söz konusu değildir.

Buna göre, Mahkeme başvuranın ihtilafa konu tedbirden “doğrudan etkilenmemiş” olması sebebiyle, Sözleşme'nin 34. maddesinin, Sözleşme ihlallerine ilişkin *soyut (in abstracto)* şikâyetlere izin vermediği sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, bu başvuru, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi anlamında Sözleşme hükümleriyle *kişi bakımından (ratione personae)* bağdaşmamaktadır ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 19 Eylül 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan